CESTOVNÍ RUCH

EU podporuje členské státy v rozvoji udržitelného a konkurenceschopného cestovního ruchu, který vytváří pracovní místa a chrání práva cestujících. Ačkoli cestovní ruch zůstává primárně odpovědností členských států, EU koordinuje přeshraniční iniciativy, shromažďuje údaje, které slouží jako podklad pro tvorbu politik, a financuje projekty podporující méně známé destinace a postupy ekologického cestovního ruchu. Právní předpisy EU rovněž chrání klienty využívající souborné cestovní služby a regulují krátkodobé pronájmy ubytování.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Čl. 6 písm. d) a článek 195 Smlouvy o fungování Evropské unie.

CÍLE

Jádro cestovního ruchu Evropské unie, které zahrnuje tradiční poskytovatele zájezdů a služeb cestovního ruchu, tvoří přibližně 2,3 milionu společností, především malých a středních podniků, které zaměstnávají asi 12,3 milionu osob.

Cestovní ruch přispívá 10 % k HDP EU, a je tak velmi důležitou hnací silou hospodářství se značnými dopady na růst, zaměstnanost a sociální rozvoj, a tak i cenným pomocníkem při řešení hospodářského útlumu a nezaměstnanosti.

Příslušná odvětvová politika EU usiluje o to, aby Evropa zůstala nejvyhledávanější turistickou destinací, a zároveň se snaží maximalizovat podíl cestovního ruchu na růstu a zaměstnanosti a podporovat spolupráci mezi zeměmi EU, zejména sdílením osvědčených postupů.

VÝSLEDKY

A. Obecná politika

Komise od roku 2001 vydala několik sdělení, která obsahují hlavní politické pokyny pro rozvoj odvětví cestovního ruchu, mezi něž patří:

— agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch z roku 2007, v níž vysvětluje, jak by mohl udržitelný rozvoj zajistit dlouhodobou konkurenceschopnost cestovního ruchu,

— politický rámec pro evropský cestovní ruch z roku 2010, v němž analyzuje faktory podporující konkurenceschopnost cestovního ruchu a překážky, které brání jeho udržitelnému rozvoji,

— sdělení o provádění a rozvoji společné vízové politiky k podpoře růstu z roku 2012, jehož cílem je zvýšit počet turistů ze třetích zemí zavedením společné vízové politiky,

— evropská strategie pro větší růst a vyšší zaměstnanost v pobřežním a námořním cestovním ruchu z roku 2014, jejímž cílem je podpora udržitelného růstu a konkurenceschopnosti v tomto segmentu cestovního ruchu.

B. Zvláštní opatření

1. Opatření ve prospěch turistů (cestujících či rekreantů):

— doporučení Rady o protipožární ochraně v hotelích z roku 1986 (doporučení Rady 86/666/EHS),

— směrnice o řízení jakosti vod ke koupání z roku 2006 (směrnice 2006/7/ES),

— směrnice o dočasném užívání ubytovacího zařízení z roku 2009 (směrnice 2008/122/ES),

— směrnice o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách z roku 2015 (směrnice (EU) 2015/2302).

Jiná opatření:

— V roce 2007 byla spuštěna iniciativa EDEN, která propaguje nové nebo méně známé turistické destinace nejvyšší kvality, které splňují zásady udržitelnosti. Na ni navazuje ocenění Evropský ekologický průkopník inteligentního cestovního ruchu, které odměňuje menší destinace podporující udržitelný cestovní ruch prostřednictvím postupů ekologické transformace.

— Evropské hlavní město inteligentního cestovního ruchu oceňuje města za mimořádné úspěchy v oblasti udržitelnosti, přístupnosti, digitalizace a kulturního dědictví.

— Evropský zelený pás, který tvoří 6 800 km stezek od Barentsova moře až po pobřeží Černého moře, má podpořit přeměnu někdejší železné opony v síť přeshraničních stezek pro pěší či cyklistickou turistiku. EU také spolufinancuje přeshraniční projekty udržitelného cestovního ruchu ve snaze zvýšit v Evropě jeho různorodost.

— Program DiscoverEU spolu s dalšími programy na podporu cestovního ruchu umožňuje osmnáctiletým Evropanům cestovat po EU a poznávat její kulturní bohatství.

2. Opatření odpovědného cestovního ruchu na podporu turistického odvětví a regionů

Komise pomáhá vytvářet vazby mezi hlavními evropskými turistickými regiony a EU nabízí širokou škálu možností, jak financovat opatření, která podporují úlohu cestovního ruchu v regionálním rozvoji a při vytváření pracovních míst.

V roce 2022 Komise navrhla vytvořit unijní systém ochrany zeměpisných označení nezemědělských produktů, který by zahrnoval i řemeslné výrobky. Tyto produkty často bývají pevnou součástí místní identity a jsou důležitým lákadlem pro turisty. Iniciativa má v regionech, z nichž tyto produkty pocházejí, mimo jiné podpořit hospodářství a cestovní ruch. To vedlo k přijetí nařízení o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků (nařízení (EU) 2023/2411).

V roce 2024 bylo přijato nařízení o shromažďování a sdílení údajů týkajících se služeb v oblasti krátkodobých pronájmů ubytování (nařízení (EU) 2024/1028). Nařízení, které se zaměřuje zejména na malé a střední podniky, usiluje o rozvoj odpovědného, transparentního a spravedlivého růstu krátkodobých pronájmů, které by měly být

součástí vyváženého ekosystému cestovního ruchu. Ten by měl hojně navštěvovaným městům umožnit, aby se zasazovala o udržitelnější cestovní ruch a zajistila kvalitní život svým obyvatelům.

Od roku 1996 jsou v EU shromažďovány harmonizované statistické údaje o cestovním ruchu.

V roce 2011 zavedlo nařízení o evropské statistice cestovního ruchu (nařízení (EU) č. 692/2011) společný rámec pro systematický rozvoj, tvorbu a šíření evropských statistických informací o cestovním ruchu, které jsou shromažďovány v členských státech.

V roce 2013 vytvořila Komise virtuální centrum pro monitorování cestovního ruchu, které má shromažďovat a uchovávat informace o cestovním ruchu a zajišťovat větší součinnost příslušných politických opatření.

V roce 2022 Komise zahájila provoz internetových stránek EU tourism dashboard (přehled cestovního ruchu v EU), což je jedno z opatření, které v témže roce navrhla v dokumentu Commission's 2022 transition pathway for tourism (proces transformace cestovního ruchu). Tyto stránky usnadňují přístup ke statistickým údajům o cestovním ruchu a pomáhají sledovat pokrok s ekologizací a digitalizací, což regionálním a celostátním orgánům pomáhá při formulaci politik a strategií v oblasti cestovního ruchu.

V roce 2023 Komise zveřejnila dokument Towards a Common European Tourism Data Space: boosting data sharing and innovation across the tourism ecosystem (Vytvoření společného evropského datového prostoru pro cestovní ruch: stimulace sdílení údajů a inovací v ekosystému cestovního ruchu), v němž navrhla vytvořit centralizovaný prostor pro sdílení údajů o cestovním ruchu a více podporovat digitalizaci tohoto odvětví, což by v konečném důsledku posílilo jeho konkurenceschopnost a udržitelnost. Za účelem zavedení evropského datového prostoru pro cestovní ruch realizuje projekt DEPLOYTOUR tuto iniciativu prostřednictvím pěti pilotních projektů v celé Evropě. Ve snaze vytvořit celosvětově uznávaný a harmonizovaný soubor ukazatelů udržitelného cestovního ruchu, které budou specifické pro každou destinaci, navíc Evropské kompetenční centrum pro správu údajů v inteligentních destinacích (D3HUB) tuto metodiku testuje, přičemž vychází z odborných znalostí 40 evropských organizací pro správu destinací a Evropského systému ukazatelů cestovního ruchu (ETIS).

V roce 2025 oznámil evropský komisař pro udržitelnou dopravu a cestovní ruch Apostolos Tzitzikostas vůbec první strategii EU pro cestovní ruch, jejímž ústředním prvkem je udržitelnost. Evropa již možná je jednou z předních světových turistických destinací, nicméně tento plán se snaží její postavení upevnit, a to kombinací hospodářského růstu, péče o životní prostředí a dobrých životních podmínek místních společenství. Úplné znění strategie má být zveřejněno v roce 2026.

3. Další cílená opatření

V březnu 2019 Komise uspořádala prezentační konferenci o cestovním ruchu.

V roce 2024 pak zveřejnila návrh na vytvoření digitální cestovní aplikace EU k digitalizaci cestovních dokladů, která by měla zjednodušit cestování a podpořit odvětví cestovního ruchu.

Akce, které Komise každoročně pořádá u příležitosti Evropského dne cestovního ruchu, jsou významnou příležitostí k oslovení veřejnosti a hrají klíčovou úlohu při posilování konkurenceschopnosti EU v oblasti cestovního ruchu a její značky obecně.

4. Opatření v reakci na COVID-19

V reakci na rozšíření onemocnění COVID-19 počátkem roku 2020, které způsobilo pokles počtu zahraničních turistů o 44 %, zavedla EU komplexní opatření na podporu odvětví cestovního ruchu. Komise zavedla nástroje rychlé reakce, včetně návrhu nařízení o dočasném pozastavení pravidel pro letištní časy, pokynů týkajících se práv cestujících v době pandemie a protokolů o hraničních kontrolách během pandemie, a následně přijala v květnu 2020 sdělení o oživení cestovního ruchu a dopravy. Parlament přijal řadu usnesení vyzývajících ke koordinované podpoře a v březnu 2021 EU zavedla digitální certifikát EU COVID s cílem usnadnit bezpečné cestování mezi členskými státy. Toto úsilí vyvrcholilo v únoru 2022 přijetím Cesty transformace pro cestovní ruch a v prosinci 2022 Agendou EU pro cestovní ruch 2030. Obě tyto strategie kladly důraz na digitální a ekologickou transformaci a větší odolnost tohoto odvětví.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament přijal řadu usnesení k hlavním směrům a iniciativám Komise, které se týkaly cestovního ruchu, již dlouho před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost v roce 2009.

V roce 2011 to bylo například usnesení o novém politickém rámci pro evropský cestovní ruch.

V roce 2015 schválil postoj ke směrnici o souborných cestovních službách (směrnice (EU) 2015/2302), která měla zlepšit ochranu klientů využívajících souborné cestovní služby. Nyní probíhá její revize s cílem tuto ochranu ještě více posílit. Ve stejném roce přijal také usnesení o nových výzvách a strategiích pro podporu cestovního ruchu v Evropě, v němž se věnuje digitalizaci distribučních kanálů, změně chování spotřebitelů, potřebě přilákat a udržet kvalifikované pracovníky, demografickým změnám a sezónnosti.

V roce 2019 Parlament přijal usnesení o negativním dopadu úpadku společnosti Thomas Cook na cestovní ruch v EU. V roce 2021 následovalo usnesení o vytvoření strategie EU pro udržitelný cestovní ruch, v němž Parlament vyzval k obnově cestovního ruchu v EU po pandemii COVID-19 a k urychlení jeho transformace v udržitelné, odpovědné a inteligentní odvětví. V roce 2022 Parlament schválil usnesení o dopadu nezákonné agresivní války Ruska proti Ukrajině na odvětví dopravy a cestovního ruchu EU. V roce 2023 Parlament pokračoval v přijímání dalších usnesení k tomuto tématu, včetně usnesení o provádění aktualizované nové průmyslové strategie pro Evropu a usnesení o posouzení nového sdělení Komise o nejvzdálenějších regionech.

Dne 18. března 2026 přijal parlamentní Výbor pro dopravu a cestovní ruch zprávu z vlastního podnětu nazvanou „Posílení propojenosti, zachování kulturního dědictví a podpora místní excelence v evropském cestovním ruchu: řízení destinací a růst regionálního cestovního ruchu“. Tato zpráva byla vypracována na pozadí rostoucího napětí souvisejícího s nadměrným cestovním ruchem a v očekávání strategie EU pro udržitelný cestovní ruch, kterou má zveřejnit Komise. Výsledkem bylo usnesení, které

požaduje vyváženější model řízení cestovního ruchu založený na lepším dopravním propojení, podpoře kulturního dědictví, místní excelenci a v konečném důsledku na udržitelné regionální prosperitě.

Výbor Evropského parlamentu pro dopravu a cestovní ruch a jeho pracovní skupina pro cestovní ruch vedou pravidelná jednání se zástupci mezinárodních organizací cestovního ruchu a s nejdůležitějšími zúčastněnými stranami v tomto odvětví. Pracovní skupina rovněž vyzvala k vytvoření soudržnější politiky cestovního ruchu a opakovaně vznáší návrh, aby byla v rozpočtu EU vytvořena samostatná rozpočtová položka pro cestovní ruch.

Tento dokument zpracovala tematická sekce Evropského parlamentu pro dopravu, zaměstnanost a sociální věci. Více informací naleznete na internetových stránkách Výboru pro dopravu a cestovní ruch.

Davide Pernice
03/2026